

Landskap: Skåne Upptecknare: Nils Ekstrand, Malmö
Härad: Torna Berättare: " " "
Socken: Everlöf Berättarens yrke: f. d. poliskonstapel
Uppteckningsår: 1964 Född år 1882 i Everlöf

Ungdomens sammankomster och nöjesliv. s. 1-21. LUF 123

UNGDOMENS SAMMANKOMSTER OCH NÖJESLIV.

Vad jag här har att berätta om och skriva ned rörande detta ärende kommer att inskränka sig till, vad jag kan plocka fram ur minnet till besvarandet av denna frågelista i vad det angår min egen hemtrakt, under min barndoms- och ungdomstid, när jag ej numera har någon kontakt med befolkningen i orten för att eventuellt kunna erhålla ytterligare upplysningar till komplettering av berättelsen.

I största allmänhet räknades man som barn till dess man i fjortonårsåldern blivit konfirmerad, /Gått/ och läst för prästen /som man sade. Efter detta ansågs man tillhöra ungdomen. Man kan väl knappast säga, att övergången till att börja med medförde någon nämnvärd förändring i vad det gällde deras rättig- eller skyldigheter ifråga om deltagandet i nöjeslivet. Vad det beträffar arbetet så skedde ju den förändringen beträffande pojkarna, isynnerhet dem som kommo från arbetarehemmen, vars arbetsuppgift under barnåren i huvudsak bestått i att under sommarmånaderna, då de voro fria från skolan, haft platser som vaktpojkar. /Personligen började jag som sådan redan vid sju års ålder./ Efter konfirmationen ansågos de kapabla till att göra drängtjänst som minst drängar eller sysslepågar, som de gemenligen kallades, på grund av att deras huvudsakligaste sysselsättning bestod i skötseln av djuren. Vad flickorna beträffar, så hade de sällan någon anställning före kon-

16/5-64

firmationen. Möjligtvis någon mera tillfällig sådan som barnvakt eller lukning av grönsaker. Efter konfirmationen fingo de i regel börja göra pigttjänst med vad arbete som detta innebar. Ifråga om klädseln så skedde ingen förändring för pojkarnas del. Hos flickorna skedde den förändringen, dels att de övergick till att kläda sig i långa klänningar som gick ner till marken, i enlighet med den tidens mod för de vuxna och dels satte de upp håret i en knut i nacken eller ovanpå huvudet från att tidigare haft detsamma hängande i en fläta nedåt ryggen. Någon bestämd ålder för en ogift person, man eller kvinna, att inte längre deltaga i ungdomens sammankomster eller nöjen, kan man ej säga, att det förekom, detta berodde helt på vederbörande själv hur länge han eller hon trivdes med sällskapet, men i allmänhet drogo de sig tillbaka i omkring trettioårsåldern. Det kunde väl vid något tillfälle inträffa, att något gift par deltog i någon tillställning tillsammans med sina forna vänner och kamrater, men i allmänhet inte.

Sammanhållningen mellan traktens ungdom i den mån det gavs tillfälle för dem att kunna träffas var god, men något direkt nöjesliv, med undantag för en och annan danstillställning som anordnades, kan man knappast säga att det fanns. Leklag eller ungdomslag, hörde man aldrig omtalas att det fanns ej heller grupperingar av annat slag såsom sociala organisationer eller föreningar av

annan ordning. Ungdomen hade ej heller på den tiden så lätt för att samlas och roa sig till gemensamma nöjen av den orsaken, att deras fritid var ganska inskränkt. Undantagandes tvenne marknadsdagar i Sjöbo, hade den ej en enda hel dag ledig, vare sig söndag- eller vardag under hela året. Visserligen utförde man inget direkt arbete på söndag- och helgdagar, men drängarna eller sönerna på de gårdar som sköttes av de egna familjemedlemmarna, hade ju djuren att sköta om med fodring och vattning samt rengöring, och korna skulle mjölkas tre gånger dagligen, ett arbete som föll på pigornas eller hemmadöttrarnas lott.

Man kan ej tala om, att det fanns något nöjesliv i egentlig mening med undantag för de danstillställningar som vid vissa tillfällen under vinterhalvåret anordnades på gårdarna och utomhus under sommarhalvåret, varför någon övervakning från föräldrars eller husbönders sida ej blev aktuellt. Huruvida det fanns föräldrar som ville bestämma över sina barns val av kamrater eller umgänge, känner jag ej till, men det kan ju tänkas att det fanns i vissa fall. Det var dock brukligt, att ungdomen frågade sina föräldrar eller husbönder om lov, att avlägsna sig från hemmet då de hade arbetsfritt. De talade också om vart de skulle gå eller vartill de skulle använda den önskade friheten. Det kunde ju då hända att vederbörande målsman i samband med beviljandet av den beviljade fri-

annan ordning. Ungdomen hade ej heller på den tiden så lätt för att samlas och roa sig till gemensamma nöjen av den orsaken, att deras fritid var ganska inskränkt. Undantagandes tvenne marknadsdagar i Sjöbo, hade den ej en enda hel dag ledig, vare sig sönhelg- eller vardag under hela året. Visserligen utförde man inget direkt arbete på sön- och helgdagar, men drängarna eller sönerna på de gårdar, som sköttes av de egna familjemedlemmarna, hade ju djuren att sköta om med fodring och vattning samt rengöring, och korna skulle mjölkas tre gånger dagligen, ett arbete som föll på pigornas eller hemmadöttrarnas lott.

Man kan ej tala om , att det fanns något nöjesliv i egentlig mening med undantag för de danstillställningar som vid vissa tillfällen under vinterhalvåret anordnades på gårdarna och utomhus under sommarhalvåret, varför någon övervakning från föräldrars eller husbönders sida ej blev aktuellt. Huruvida det fanns föräldrar som ville bestämma över sina barns val av kamrater eller umgänge, känner jag ej till, men det kan ju tänkas att det fanns i vissa fall. Det var dock brukligt, att ungdomen frågade sina föräldrar eller husbönder om lov, att avlägsna sig från hemmet då de hade arbetsfritt. De talade också om vart de skulle gå eller vartill de skulle använda den önskade friheten. Det kunde ju då hända att vederbörande målsman i samband med beviljandet av den beviljade fri-

ACC. N:R M. 16072:4

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

friheten bestående en viss tid för hemkomsten isynnerhet om fritiden rörde sig om nattimmar. Vad följden blev ifråga om bestraffning om vederbörande visat olydnad och ej rättat sig efter givna förhållningsorder, har jag mig ej något bekant, men det mest troliga är väl, att syndaren fick finna sig i att bliva nekad nästa gång han kom med en anhållan om att få fritt.

Nog fanns det folk då som väl alltid som gärna ville klaga på ungdomen och ansågo, att den varit bättre på deras egen generations tid, och så kommer det väl ständigt att bliva, misstänker jag. Relativt sett har jag den uppfattningen, att ungdomen utan någon större skilnad varit sig lik i alla tider. Ett och annat röt- ägg som skiljer sig från mängden finns ju alltid, Jag har i varje fall inget minne av att jag hört omjelas, att den tidens ungdom i min hemtrakt företog sig något direkt klandervärt.

Man kan inte säga, att ungdomen direkt samlades i grupper eller till ett större antal vid andra tillfällen än då någon dans- tillställning anordnats. Man uppehöll kontakten med de närmaste bekanta och med vännerna genom att göra besök hos varandra i hemmen. Det kunde väl vid dylika tillfällen röra sig om en fyra eller fem personer som sökt sig tillsammans och roade sig så gott man kunde efter omständigheterna. För att nämna några speciella dagar av viss karaktär och som man hade i tankarna, då man ämnade ordnas

en danskväll, därutöver förekom ej någon nöjesanordning i egentlig mening under vinterhalvåret, ^{så} ifråga om danstillställningarna på gårdarna, så brukade dessa i regel taga sin början på Mickelie-söndagen om kring den 1 november och nästa annandag jul och vidare nyårsdagen och trettondedagen samt ibland ett par à tre söndagar efter helgen. Danstillställningarna i samband med julhelgen brukade man kalla jullekar. Så brukade man i allmänhet ordna med liknande tillställningar fastlagssöndagen och annandag påsk som avslutning för säsongen. På tal om personliga märkesdagar så avslöpte dessa utan att någon särskild uppvaktning förekom i största allmänhet med undantag för bröllop och begravningar, där såväl äldre som yngre tillhörande vederbörandes s.k. gilleslag deltog. Första maj, lucia eller märtensafton hade på den tiden ingen som helst betydelse som märkesdagar. Någon särskild funktion som ungdomen hade att uppfylla vid ovannämnda familjefester tillämpades ej, vad jag har mig bekant. De enda tillfällen man skulle kunna säga, att ungdomen gruppvis besökte annan plats var då den besökte sommar- och mickaelimarknaderna i Sjöbo

Som jag ovan nämnt fanns det på den tiden ingen som helst föreningsverksamhet, vare sig politiskt eller kamratligt av något slag, varför ungdomarna ej hade andra än sig själva att lita till om man ville ordna till någonting trevligt i nöjesväg. Vid de till-

ACC. N:R M. 16072:6.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

fällen under vinterhalvåret danstillställningar eller gillen, som man i allmänhet kallade dem, ^{förekommo} på gårdarna, så anordnades dessa på så sätt, att ett par drängar eller bondsöner fungerade som tillställare och vidtalade någon gårdsägare om upplåtandet av lokal och andra angelägenheter, Kaffekokning m. m. I regel så var det någon av tillställarnas föräldrar eller husbondefolk som upplät sina hem för dessa gillen. Man dansade på logen och togo sig in i stugan då man skulle dricka kaffe eller eventuellt få sig en nypa värme, för det kunde ju bliva ganska kallt på logen. Dessa danstillställningar som så gott som alltid inträffade en söndagskväll, brukade börja vid niotiden på kvällen och höllo på till kl. fem på morgonen. Jag skall här söka lämna en något detaljerad berättelse över hur en på så sätt anordnad danstillställning avlöpte: Efterhand som besökarna anlände till pigilliesgården gingo de manliga gästerna direkt in i storstugan, där de hälsades välkomna av tillställarna och erlade inträdesavgiften som då alltid var en krona. I samband härmed blevo de bjudna på två supar brännvin, först en malörtsbesk, som man skjölde ned med en sup rent brännvin med en sockerbit som tilltugg.. Damerna däremot som alltid hade fritt tillträde ställde kursen direkt till logen. På grund av kylan brukade man i största allmänhet dansa med ytterkläderna på. Vid midnattstid blevo alla bjudna på kaffe med dopp inne i stugan med företräde för flickorna och efter det

dessa voro färdiga var det de manligas tur, vilka även blevo bjudna på brännvin /gökar/ till en kvantitetsmängd efter vars och ens önskan utan någon ransonering. Vid två eller halvtretiden bjöds på ny förtäring bestående av brännvin med tilltugg ute på logen. Tillställarna kommo då ut bland de dansande med en flaska brännvin i den ena handen och ett glas i den andra och vandrade omkring bland gästerna och slog upp supar vilka förtärdes på stående fot, alla drucko av samma glas. I sällskap hade brännvinsutskänkarna vardera två flickor, varav den ena bar på en korg med brödbitar och den andra på ett fat med småskurna kött- eller ostbitar, som de utbjödo som tilltugg till brännvinet. Det var ej heller här fråga om någon ransonering utan var och en fick så många supar han ville ha. Som avslutning på det hela skulle man senare, då det var tid att lämna tillställningen, ha resaren, som man sade, i form av ytterligare en sup eller två. Det blev ju på så sätt ganska mycken spritförtäring. Det hörde ju därför ej till ovanligheterna att vissa av besökarna blevo så pass spritpåverkade, att de ej kunde taga hand om sig själva. Kamraterna brukade vid dylika tillfällen taga hand om dem och leda ut och lägga dem i en tom stallspilta eller i något annat uthus, där de fingo sova ruset av sig och sedan söka hjälpa hem dem efter gillet slut. Musiken bestod i flesta fall av en dragspelsvirtuos som betalades

av tillställarna. Det kunde ju också hända att någon av besökarna som voro musikkunniga förde med sig sina instrument, en fiol eller trumpet, som de då och då mellan danserna satte igång och spelade som ett komplement till dragspelsmusiken, i ersättning härför brukade de bliva bjudna på inträdesavgiften. Man kan ju förstå, att den deltagande ungdomen i en sådan nattvaka med spritförtäring dagen efter hade nedsatt arbetsförmåga, vilket en del husbönder även beklagade sig över, även om de inte gärna kunde förhindra dem från att vara med och deltaga i dansnöjet, med tanke på den ringa fritid som bereddes tjänarna och ungdomen i sin helhet på den tiden. Någon Folkets park fanns ej. I Östra Hemmestorp bodde en spelman, som i omedelbar närhet av sin bostad, intill stora landsvägen mellan Veberöd och Everlöv och vidare till Ystad, byggt en överbyggd dansbana, där han själv utförde musiken, och som var öppen för allmänheten så gott som varje söndagskväll hele vintern med publik från såväl Everlövs som Vebröds församlingar.. Spelmannen drev denna rörelse som ett bidrag till sin försörjning. Jag kan ej med säkerhet erinra mig vad han tog i inträde, men jag har ett svagt minne av, att det belöpte sig till 25 öre per deltagare. Någon förtäring av ena eller andra slaget fanns ej här tillgång till. Under sommarhalvåret brukade man samlas någon gång och dansa på en jordbana i en mindre skog i Kumlatofta. Här var det ej

fråga om någon inträdesavgift. Betalningen till spelmannen upptogs genom hävgång bland besökarna , där var och en fick lägga till efter råd och lägenhet eller efter sitt hjärtas ingivelse. Dansen här var ej förknippad med förtäring av något slag. Någon gång i början av 1890-talet var det en person i Blentarp vid namn Hans Andersson, gemenligen kallad Hans Nygård efter namnet på den gård hans föräldrar ägt och brukat, som byggde upp ett nöjesetablissemang i en skog benämnd Stalleraskogen, varför nöjesplatsen fick namnet Stallerhult. Dansbanan här var öppen och inhägnad med ett staket. Här tog man betalt för varje dans. Dansbiljetter kunde köpas i en kiosk intill dansbanan till ett pris av fem eller tio öre stycket. Jag kan ej med säkerhet komma ihåg vilket. Vid inträdet på dansbanan lämnade man så en biljett till en vaktman. I allmänhet utrymdes banan efter avslutad dans. Skulle några danspar eventuellt stanna kvar på banan för att fortsätta att dansa nästa dans gick vaktmannen omkring och tog upp ny avgift i form av biljett innan musiken spelade upp till nästa dans.. Här fanns även tillfälle till intagning av förtäring bestående av kaffe, med bröd, smörgåsar, öl och läskdrycker, men ej spritvaror. Här samlades folk av alla kategorier såväl yngre som äldre. Nöjesplatsens öppethållande inskränkte sig till sön- och helgdagar. Ett liknande tivoli fanns i Norra Ugglarp, men avståndet dit var ju för långt för att ungdomen där på orten i någon nämnvärd

ACC. N:R M. 16072:10.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

omfattning skulle kunna besöka detta med tanke på dåtida kommuni-
kationer och tillgängliga färdmedel.

Någon resa till städerna eller till Danmark i grupp, vet jag
ej att det inträffade, även om en och annan vid något tillfälle
företog en dylik resa helt spontant av dem som hade tillgång till
hästskjuts.

På fråga om vad man gjorde på vardagskvällarna, så kan jag
svara med, att man hade inga vardagskvällar lediga för någon
särskild sysselsättning. Man fick vara i full verksamhet med det
dagliga arbetet från klockan fem på morgonen, vintertid, och halv
fem under sommarmånaderna till klockan åtta på kvällen, då man
efter att ha ätit kvällsmat så gott som omedelbart gick till
sängs. Någon hel fridag utöver marknadsdagarna i Sjöbo två gånger
om året hade man ej. Det kunde väl vid enstaka tillfällen inträff-
fa, att ungdomar tillhörande de bättre bemedlade familjerna ställ-
de till med ungdomsöbjudningar för sina s.k. gelikar inom den
trängre bekantskapskretsen, men man kan ej säga, att det ingick
i allmänt bruk.

Med undantag av de danstillställningar som jag ovan omnämnt
så förekom det inga sammankomster eller fester av något slag, vad
jag har mig bekant eller hört talas om, att det skulle ha före-
kommit. Vid danstillställningarna var det huvudsakligast dansen

som dominerade till omväxling med skämt och glam. En och annan sångare och historieberättare fanns det alltid som kunde förhöja stämningen med sin sång eller berättarekonst. De danser som i huvudsak dansades voro i största allmänhet: vals, polkett, mazyrka hambo och kadrill. Alltid var det några av de manliga deltagarna i gillena som ej kunde dansa eller på grund av, att de vuxit ifrån de egentliga ungdomsåren ej längre hade intresse av att dansa.. De brukade istället fördriva tiden med kortspel, som de kunde hålla på med så gott som hela natten och alltid om pengar.. Man spelade i flesta fall sista stick, då man satsade tio öres giv och 25 öre pott och ibland tre pinnar, d.v.s. den som först lyckades vinna tre spel tog hem hela potten från alla spelen. Till ombyte spelades auktion och ett spel kallat sala, som gick så till, att givaren tilldelade varje spelare ett kort, som obesett lades framför denne upp och nedvänt. Därefter satsade varje spelare i blindo ett visst belopp efter fritt val på sitt kort genom att lägga upp avgiften framför kortet. Givaren svarade med att lägga upp motsvarande belopp vid vars och ens kort. Sedan detta var gjort vände givaren upp översta kortet i den överblivna delen av kortleken och visade upp detta för spelarna, som då även vände upp och visade sina kort. De som kunde visa upp högre kort än givaren tog då hem sin speciella vinst och tvärtom. Skulle det visa sig, att någon eller några av spelarna

hade kort av samma valör som givaren var det alltid givaren som tog hem vinsten. Given gick runt bland deltagarna i tur och ordning.

Vid uppbjudning till dans gick kavaljeren fram till sin utvalda dam och gjorde en lätt bugning, som av damen besvarades med en nick. Som jag ovan nämnt utgjordes musiken så gott som alltid av en draghamonikespelare. Bollspel, skidåkning eller skridskoåkning förekom ej alls relativt sett. Det fanns under min tid på orten endast två personer som kunde åka skridskor. Den ena var skolläraren på platsen och den andra en bondson vid namn Ola Persson. Att man klädde ut sig eller spelade teater, vet jag ingenting om att det förekom eller förekommit. Cigarettrökning hade ej kommit i bruk vid här ifrågavarande tid; däremot var det ganska vanligt att drängarna begagnade munsnus, man lade in mulbänkar, som man sade, Många av de äldre begagnade sig också av snus men till skillnad från de yngre snusade dessa i näsan. Det fanns också en och annan gubbe som rökte Ystads Ärligt och Gott i långpipa.

Någ kunde det förekomma ibland att det kunde uppstå bråk och gräl vid danstillställningarnas isynnerhet då humöret nått höjdpunkten efter det spritförtäringen hunnit verka, men även om man vid något tillfälle kunde smocka till varandra, så urartade

det sällan till något egentligt slagsmål. De voro liksom för mycket bekanta för att ställa till slagsmål med varandra och så trädde gärna kamraterna emellan som medlare vid dylika tillfällen. Jag har dock minne av ett slagsmål som sattes igång i sammanhang med en danstillställning på en gård i Östra Hemmestorp en lördagskväll. Dit hade anlant en ökad slagskämpe vid namn Nils Mårtensson från Dörred, en utombyare så att säga som ej tillhörde ortens ungdomsgrupp. Denne Mårtensson hade för vana, att alltid ställa till bråk med åtföljande slagsmål, var han drog fram. varvid han som tillhygge brukade begagna sig av ett sk. knogjärn. De som kände till hans bravader sökte därför på allt sätt undvika att komma i kontakt med honom. Vid sagda tillfälle fanns emellertid bland danspubliken en husar vid namn Fredrik Strandberg hemma på permission, en son till nämndemannen på orten, Jöns Nilsson.

Mårtensson fann i Strandberg ett nytt objekt för sin verksamhet och lät honom ej vara i fred utan sökte på allt sätt komma i bråk med honom för att få igång ett slagsmål. Strandberg sökte till en början draga sig undan för att undvika att komma i gräl med honom, men då detta ej hjälpte, sade han till honom: "Sköt dig själv jag har ej med dig att göra." varpå Mårtensson svarade: "vi kan ju gå ut på gården och göra upp." Strandberg var en kraftig karl, varför resultatet av utmaningen blev, att Mårtensson fick

ett ordentligt kok stryk som slutade med, att han måste taga till flykten från gården. Slutakten kom dagen efter, på söndagskvällen. då Strandberg efter permissionens slut var på återresa med tåget till regementet i Malmö hade anlant till Kyrkheddinge station fick han se Mårtensson stående utanför stationshuset, han hoppade då raskt av tåget och sprang bort till Mårtensson samt tilldelade honom ett regält knockautslag, varefter han lika snabbt återvände till tåget som strax därefter satte sig i rörelse mot Malmö.

Utöver de ovannämnda tivolinöjesplatserna i Stallerhult och Norra Ugglarp, fanns under sommarhalvåret inga andra dylika av något slag, vare sig teater, biograv eller kringresande teatersällskap eller andra nöjesspridare. Någon Folkets Park fanns ej heller. Hur mycket pengar man gjorde av med på nöjen, kan jag ej närmare uttala mig om, men jag skulle tro, att detta varierade och stod i förhållande till vederbörandes råd och lägenhet. Samma sak gälde ifråga om att betala nöjet för flickorna eller att låta dem betala för sig själva.

I största allmänhet fanns det inget annat färdssätt för ungdomen att lita sig till än att promenera, vid sina besök av andra platser, antingen dessa lågo på närmare håll eller mera avlägset. Det fanns ju dem bland ungdomen som hade tillgång till häst och vagn, men det var högst sällan de begagnade sig därav vid sina

nöjesturer. Några andra fortskaffningsmedel hade man ej att tillgå. Cykeln hade då ej hunnit komma i bruk i någon nämnvärd omfattning. Den ställde sig alldeles för dyr för att folk i allmänhet skulle kunna förskaffa sig en sådan. Den betingade ett pris av cirka 250 kronor och detta var vad en fullvuxen dräng hade i årslön. De enda jag har minne av från den tiden som skaffat sig detta slags fordon var ett par rika bondsöner, men på vad sätt de förskaffat sig dessa eller hur det tillgick att lära sig åka på dem, känner jag ej till. Namnet cykel hade då ej hunnit bli aktuellt för detta fordon som då benämndes velociped. En föregångare till den nyuppfunna cykeln var en sådan av äldre modell, vilken var utrustad med ett ganska stort framhjul och ett mindre bak. Någon kedjeordning fanns ej på denna. Tramporna voro här direkt förbundna med framhjulsaxeln, i likhet med vad man nu kan få se på småbarnscyklar. Någon nämnvärd fart kunde man givetvis ej komma upp till med detta fordon. Den förekom ej heller som allmänt fortskaffningsmedel. Jag har ej minne av mera än en enda person som begagnade sig därav nämligen doktor Nils Åkerman i Veberöd, vilken ibland åkte ut på sina sjukbesök på en sådan till den fattiga befolkningen som ej hade tillgång till häst och vagn för hämtning och hemkörning av honom vid inträffade sjukdomsfall. I början av 1890-talet öppnades järnvägs- trafiken mellan Malmö och Tomelilla, vilken senare utsträcktes

till Simrishamn, men det var endast i ringa mån befolkningen där på orten begagnade sig av densamma. Det inträffade väl ibland, att man företog sig en järnvägsresa till någon av städerna Lund eller Malmö, i så fall fick man gå till stationen i Veberöd. Om man tager i betraktande vägen dit fram och tillbaka så blev det ju en ganska lång promenad. Visserligen låg Klostersågens station i närheten av här ifrågavarande trakt, men man saknade möjligheter till att taga sig dit, enär ingen vägförbindelse fanns mellan denna station och orten. Någon förändring i ungdomens nöjesliv genom tillkomsten av järnvägen, kan man ej säga, att det inträffade. Några utflyktståg gruppvis förrekom ej, vad jag känner till.

Ungdomen saknade helt möjligheter till bildande fritidssysselsättning. Böcker fanns ej att få låna. Tidningar fanns visserligen Ystads Allehanda och Skånska Dagbladet, gemenligen kallad Malmö-tidningen, men ofta var det två eller tre familjer som tillsammans prenumererat på denne, och läste desamma efter varandra, varför tjänstefolket sällan kom i tillfälle till att få läsa dem. Någon kursverksamhet till förbättrandet av allmänbildningen förekom ej

Ifråga om partibildningen, så sökte man i största allmänhet sin partner inom bekantskapskretsen bland församlingens ungdom

eller också bland angränsande socknars ungdom, som man särskilt under sommarhalvåret kunde komma i kontakt med. Någon allmän mening, som tillkännagavs, ifråga om kontrahenternas ålder m.m. kan man ej säga, att det förekom, även om man sladdervägen ibland kunde få höra vissa pratsjuka personer giva uttryck för sitt omdöme rörande vederbörande kontrahenters val av livspartner ifråga om ålder, karaktär eller andra omständigheter av betydelse för ett lyckligt äktenskap. Att det skulle finnas vissa uppförande som de unga hade att rätta sig efter, har jag ingen kännedom om, att det förekom utöver den takt och hövlighet, moraliskt sett, som man kunde fordra av folk i allmänhet, då det gällde sättet för uppträde i umgängeslivet. Det var då ej brukligt, att någon ringförlovning eklaterades före äktenskapet eller att de sällskapande ungdomarna markerade sitt sällskap med en s.k. kamratring. Föräldrarna ville nog gärna ha ett ord med i laget och göra sitt veto gällande ifråga om deras barns val av partner för ingåendet av äktenskap. Detta i synnerhet bland de mera förmögna föräldrarna,

/gårdsägarna/ vilka betraktade den ekonomiska sidan av saken som den viktigaste. Kärleken fick komma i andra hand. Det stötte därför gärna på motstånd från deras sida om deras son eller dotter skulle råka förälska sig någon fattig, dräng eller piga, som genom sitt fördelaktiga utseende, trevliga sätt eller goda sällskapsta-

langer gjort sig populär bland kamraterna och därför särskilt eftertraktad som sällskap och livsledsagare av det motsatta könet. En dylik förbindelse ogillades i regel av den förmögnare partens föräldrar, vilka gjorde vad de kunde till förhindrandet av, att en förbindelse av detta slag skulle leda till äktenskap. Sedan berodde det ju på om sonen eller dottern ägde nog viljestyrka till att sätta sig upp mot föräldrarnas önskan och driva sin egen vilja igenom därvidlag. Det brukade dock i allmänhet ordna sig till de ungas favör. Föräldrarna ville gärna betrakta de ekonomiska förhållandena i första hand såsom den viktigaste faktorn vid deras barns val av make eller maka och söka få dem så rikt gifta som möjligt och togo gärna fasta på det gamla ordspråket som lyder. "Då krubban är tom, bits hästarna". Det var ej alls ovanligt, att kusiner gifte sig med varandra som en följd av förmedling mellan respektive föräldrar, för att förmögenheten på så sätt skulle stanna inom släkten. Som jag ovan nämnt, var det ej brukligt med ringförlovningar.. Tiden för sällskapandet i egenskap av fästfolk vrierade i varje särskilt fall. Den kunde vara längre och kortare, beroende dels på vederbörandes ålder och dels på andra orsaker såsom försörjningsmöjligheterna och bostad för de mindre bemedlade och för de bättre ekonomiskt lottade när de kunde komma i tillfälle till att köpa en gård att

sköta och bosätta sig på eller kanske få övertaga någon av parter-
nas föräldrahem, genom köp eller arrende, för den händelse dessa
uppnått så pass hög ålder, att de ansågo böra draga sig tillba-
ka och överlämna skötseln av gården till de unga och själva
sätta sig på undantag. Nog för att det kunde inträffa sådana
fall, att kontrahenterna blevo tvungna att gifta sig, som det hette,
hette, men jag vill ej påstå, att detta var mera vanligt. Det
betraktades ju som mindre passande, att ställa sig i en sådan
situation och gav detta givitvis anledning till en hel del
sladder och kritik. Under tiden de unga gingo i sällskap i
egenskap av fästfolk förberedde de sig givitvis för äktenskapet
genom att söka spara pengar till bosättningen och arbeta på ut-
styrseln och genom att förära varandra precenter som man kunde
ha nytta av som gifta och även inköp av mindre saker och ting
som man var i behov av för bosättningen. Det var brukligt att
barnen fingo en viss hemgift från föräldrarna, allt efter råd
och lägenhet, dels kontanter och dels i form av djur, hästar
eller kor åt dem som skaffat sig gård. Även inre bohag brukade

i någon mån utlämnas till de unga i hemgift. Huruvida man gjorde upp någon förteckning över hemgiften, vet jag ej. Det är ju möjligt, att det i enstaka fall ordnades med mö- och svensexor, men därom har jag mig ej något bekant.

Relativt sett, kan man nog säga, att ungdomen trivdes bra i trakten, även om den fattiga delen av den ibland sökte sig arbete på annan ort eller annat yrke, om de därmed kunde tillägna sig bättre arbetförhållande och större inkomst. Vad pojkarna beträffar så togo vissa av dem värvning vid något regemente, vilket var förhållandet för min egen del. Efter slutad militärtjänst hände det sällan, att de återvände till trakten utan sökte sig utkomst på annat håll.

I stort sett kan man ej säga annat än att ungdomen uppförde utan anmärkning. Något busliv, åverkan å annans egendom eller annan brottslighet, där polis- eller åklagaremyndighet haft anledning till att ingripa, vet ja aldrig att det förekommit. Lite pojkstreck eller skämtsamma upptåg som hör ungdomen till kunde väl förekomma där som lite var stans, men ingenting som man kan hän-

ACC. N:R M. 16072:2/.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

föras till direkt busliv.

Malmö i mars 1964

Högaktningsfullt

